

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ РЕСУРСИ БІЛЕЦЬКОЇ ОТГ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ РЕКРЕАЦІЇ І ТУРИЗМУ

Бойко Х. Я.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник – канд. геогр. наук, доц. Питуляк М. В.

Метою статті є дослідження історико-культурних ресурсів Білецької ОТГ та перспектив їх використання для рекреації і туризму.

Білецька сільська об'єднана територіальна громада утворена шляхом добровільного об'єднання мешканців с. Біла, с. Івачів Горішний, с. Івачів Долішний, с. В. Глибочок, с. Ігровиця, с. Плотича, с. Чистилів.

Ця громада має високий туристично–рекреаційний потенціал серед ОТГ Тернопільської області. Вона вирізняються з-поміж інших значною концентрацією як природних, так і суспільно-історичних туристичних ресурсів, а також майже центральним місцезнаходженням, поблизу м. Тернопіль та доброю транспортною доступністю до них. Це сприяє розвитку на території громади різноманітних видів туризму і рекреації за умови розвитку туристичної інфраструктури.

Важливою складовою рекреаційно-туристичного потенціалу є історико-культурні ресурси, які представлені храмами та палацом Коритовських.

Найдавнішою сакральною спорудою на території громади є мурована церква Святого Миколая (1815 р.). Архівні відомості про храм святого Миколая датуються 1601 роком. Церква св. Миколая була відкрита в лютому 1989.

Біля церкви знаходиться дзвіниця, яка є пам'яткою архітектури місцевого значення. У 1995 році біля церкви св. Миколая було побудовано і відкрито нову дзвіницю.

Церква Покрови Пресвятої Богородиці (с. Біла) є новозбудованим храмом (2004 р.), що тепер належить греко-католицькій громаді.

Історико-культурні пам'ятки села Великий Глибочок також представлені сакральними спорудами – мурована церква Різдва

Пресвятої Богородиці (1846 р.), дві каплички, «фігура» Пресвятої Богородиці (1961 р., відновлена 1991).

У с. Чистилів історико-культурними пам'ятками є церква Архистратига Михаїла (1992 р.), капличка (1991 р.).

Вперше церква у с. Чистилів на честь святого Архистратига Михаїла була освячена 6 травня 1755 року. Тоді церква була дерев'яною і згоріла навесні 1820 року через необережне поводження з вогнем у час Великодніх свят. У 1821 році парафіяни купили стару дерев'яну церкву в с. Чернихів (тепер Тернопільський район). У 1906 році вона була візована, канонізована і звільнилася від патронату графа Коритовського. Згодом її було обновлено, розписано, добудовано ганок. У 1962 році церкву державна влада закрила. З 1755 по 1947 роки храм належав до УГКЦ [5].

У с. В. Глибочок церква Різдва Пречистої Діви Марії належить до історико-культурних пам'яток. Храм був закладений у 1800 році, 20 вересня, на празник Різдва Пречистої Діви Марії. У 1840р. розпочали будівельні роботи, а в 1846 р. закінчили.

Перша письмова згадка про дерев'яну церкву Воскресіння Христового в селі датується XVI століттям. У 1846 році за проектом будівничого майстра з Кракова Йосифа Кальнішевського збудовано нову церкву Воскресіння Христового. У тому ж році її освятили [6].

Об'єктом історико-культурної спадщини у с. Плотича є Церква Успення Пресвятої Богородиці, яка знаходиться неподалік палацу. Вона була побудована у 1900 році і реконструйована в 1994 році. У храмі зберігається стародрук – Євангеліє (1690); при вході до храму – пам'ятний знак (1808) [7].

У с. Плотича в 1720 році було побудовано палац родиною Коритовських, що мали у своїй власності село більше 400 років. Феліціан Коритовський подарував замок-палац своєму племіннику Францішку Коритовському, який на початку XIX століття перебував замок, а поблизу звів будинок «новий замок». Палац знаходиться майже в центрі села на території парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення. Нині в палаці діє хоспіс.

У с. Біла знаходиться також музей оперної співачки Соломії Амвросіївни Крушельницької (1872-1952), який було відкрито 1963 року у колишньому парафіяльному будинку (десь з 1860 р.).

Тут у 1878-1891 рр. пройшли дитячі та юнацькі роки славетної української співачки. В цьому ж будинку народилася і проживала до 1902 р. оперна та камерна співачка Ганна Крушельницька (1887-1964 рр.), сестра Соломії.

До цього музейного комплексу в с. Біла входять: мурована церк-ва св. Миколая (1625 р.); три козацькі хрести, розміщені навколо будинку; кам'яний хрест "Свободи" 1848 р., і дві релігійні фігури. На сільському кладовищі є надгробний пам'ятник на могилі батьків з білого мармуру, який С. Крушельницька привезла з Італії.

У травні 1986 р. відбулося відкриття нової експозиції музею. Тут є особисті речі та багато цінних матеріалів, які висвітлюють творчий шлях Соломії Крушельницької. Творчість Соломії Крушельницької є часткою світового золотого культурного фонду [3].

На території громади знаходиться чимало археологічних пам'яток. Серед них стоянки та поселення у с. Великий Глибочок, с. Біла, Нижній Івачів. На околицях села Великий Глибочок виявлено археологічні пам'ятки палеоліту, мезоліту (пам'ятка археології національного значення – стоянка багатощарова Гли-бочок – 1), висоцької і давньоруської культур, культури кулястих амфор.

Відслонення сармату в селі Великий Глибочок — комплексна пам'ятка природи місцевого значення. Розташована за 800 метрів на північ від села Великий Глибочок у старому недіючому кар'єрі на правому високому березі річки Серет.

Під охороною знаходяться відслонення потужної товщі (20-25 м) рифоїдних вапняків нижнього сармату. Представлено майже всі їх різновиди: черепашкові, моховаткові, серпулові та інші. Зверху товща рифових вапняків перекрита четвертинними відкладами потужними 3-6 м із кількома культурними горизонтами нижнього і середнього палеоліту [1].

Отже, Білецька ОТГ характеризується наявністю різноманітних історико-культурних ресурсів, які є об'єктом пізнавальної рекреації та туризму: дитячого, молодіжного, сімейного, культурно-пізнавального, релігійного, пригодницького, самодіяльного тощо.

Таким чином в межах ОТГ можна забезпечити досить якісну туристичну пропозицію в розрізі екскурсійних програм для різних категорій населення та вікових груп, за умови впорядкування та

реставрації існуючих об'єктів. Історико-культурні об'єкти приваблюють туристів незалежно від пори року, що має неабияке значення для активізації рекреаційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Відслонення сармату в селі Великий Глибочок. URL: <https://uk.wikipedia.org>
2. Земля Тернопільська: туристичний путівник / [за ред. І. Дуди, Б. Мельничука]. Тернопіль: Джура, 2003. 368 с.
3. Меморіальний музей С. Крушельницької URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/te/to/bila/museums/music/>
4. Романів В. Плотича / В. Романів, В. Хорош // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2008. Т. 3 : П – Я. С. 97–98.
5. Церква св. Архистратига Михаїла URL: <https://map.ugcc.ua/view/1207-tserkva-svyatogo-arhistratyga-myhayla-s-chystyliv-ternopilska-oblast>
6. Церква Різдва Пресвятої Богородиці URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
7. Церква Успення Пресвятої Богородиці URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

ГЕОТУРИЗМ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ПОДНІСТЕР'І: СУЧАСНИЙ СТАН І МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Глуцишин Д. В.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник – канд. геогр. наук., викл. Гавришок Б. Б.

Геологічний туризм – є однією зі сфер туризму, що розвивається найбільш динамічними темпами в останні роки. Геотуризм швидко здобув популярність у широких колах міжнародної спільноти. Найбільшу популярність та розвиток отримав у країнах Західної Європи. Тому вивчення та збереження геологічних пам'яток, розвиток геологічного туризму, популяризація геологічних знань серед широких кіл громадськості є досить актуальною в наш час, це позитивно вплине на весь розвиток туризму України. Основна причина «відсталості» наших теренів у цій галузі є мала кількість